

Motion till riksdagen 2005/06:A308

av Peter Pedersen (v)

Löntagarägda företag m.m.

Motionen delad mellan flera utskott

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att företag skall ta sitt sociala och ekonomiska ansvar och stå för de kostnader som följer av nedläggningar och flytt av produktion.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om behovet att genom lagstiftning stärka de anställdas rätt och i övrigt skärpa företagens skyldigheter vid nedläggning och flytt av produktion.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om behovet av att genom lagstiftning ge de anställda ökade möjligheter att förvärva ett företag eller om en företagsenhet som delgivits beslut om nedläggning eller flytt och driva verksamheten vidare genom löntagarägande.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om åtgärder som allmänt möjliggör och stimulerar ett ökat löntagarägande i företag och löntagarägda företag.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att underlätta uppbyggandet av lokala och regionala fonder i syfte att ge förutsättningar för ett långsiktigt ägande m.m.¹
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att olika pensionsfonder skall användas i syfte att långsiktigt utveckla produktionen samt skapa jobb och en hållbar utveckling.²

¹ Yrkande 5 hänvisat till NU.

² Yrkande 6 hänvisat till FiU.

Fel! Okänt namn på

Bakgrund och motivering

Ägandet ger den/dem som äger makt att bestämma över produktionen på en rad olika sätt, t.ex. vad som skall tillverkas, var det skall tillverkas, krav på vinstnivå, om och när ett företag eller en företagsenhet skall läggas ned eller flyttas osv. Det är därför som makten över ägandet är så väsentlig för privatkapitalet och dess politiska megafoner. Det talas ibland om spridande av ägandet till fler, men om löntagarna försöker få makt utifrån sina gemensamma tillgångar som placerats på aktiebörserna, så går privatkapitalet till storms mot alla sådana försök. Maktrelationen mellan arbete och kapital måste förändras, så att de som genom sitt arbete skapar ett värde också ges ökade förutsättningar till större makt och inflytande över sitt arbete, sin arbetsplats och sitt företag.

Genom hela den kapitalistiska historien har verksamheter vuxit fram, utvecklats men också avvecklats och ersatts av nya verksamheter och nya produkter. Strukturrationaliseringar har varit viktiga för att få en konkurrenskraftig och utvecklad produktion. Privat företagsamhet har alltid varit inriktad på att skapa vinster till aktieägarna och för nödvändiga investeringar i produktionsapparaten. Detta vinstintresse kombinerades dock med att ägare och företagsledning hade ett stort intresse för produktionen och produkterna i sig. De senaste årtiondena har dock allt mindre intresse riktats på vad som produceras medan fokuseringen på vinstmaximering varit total, allt i syfte att göra aktieägarna nöjda. Denna kortsiktighet leder inte sällan till att inte ens mycket lönsamma enheter eller företag kan vara säkra på fortsatt verksamhet. Hyperkapitalismen tvingar fram snabba operativa beslut i företagsledningarna för att till varje pris håll aktiekursen uppe, vilket leder till kortsiktiga och i längden kontraproduktiva beslut. För det mesta handlar det om att visa handlingskraft genom att säga upp arbetskraft, lägga ner eller flytta produktionen med förhoppningen att öka vinsten något. Företagen utvecklas inte sällan genom att köpa upp och lägga ner konkurrerande produktion snarare än genom nytänkande och framtagande av nya och mer konkurrenskraftiga produkter. Det finns inget stöd för att kortsiktig spekulation genom ständiga omplaceringar av medel på världens börser ger en bättre produktionsutveckling eller långsiktigt högre avkastning än ett mer långsiktigt ägande. Det finns därför ingen som helst anledning att våra gemensamma pensionstillgångar används i kortsiktiga placeringar. Allt talar för att långsiktighet och inriktning på en lönsam och efterfrågad produktion ger större stabilitet på ett sätt som gynnar våra framtida pensioner. Det bör i sammanhanget nämnas att vi tillsammans redan äger stora tillgångar som kan användas till gemensam nytta. Staten är t.ex. den största aktieägaren på den svenska börserna. Till detta kommer ett stort gemensamt ägande genom olika pensionsfonders ägande. Det är hög tid att använda detta gemensamma ägande utifrån en tydlig ägarstrategi, som sätter långsiktighet och samhällsnyttan i första rummet.

Öka de anställdas rätt och företagens skyldigheter vid nedläggning av produktion

Under den s.k. globaliseringens täckmantel flyttar privatkapitalet i sin strävan efter vinstmaximering runt sina företag till olika länder, där arbetare utnyttjas med låga löner, usla arbetsvillkor och minimala rättigheter. Det är ett legitimt krav att företagen skall ta sitt sociala och ekonomiska ansvar och stå för de kostnader som följer av nedläggning och flytt. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

Det är inte rimligt att företag så lättvindigt kan lägga ner och/eller flytta lönsamma verksamheter, beslut som drabbar de anställda och deras familjer, hela orter och regioner, enbart för att de spekulerar i en något högre avkastning. Det finns därför ett stort behov av att genom lagstiftning stärka de anställdas rättigheter och i övrigt skärpa företagens skyldigheter vid nedläggning/flytt av produktion. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

Underlätta löntagarägande och löntagarägda företag

När även lönsamma företag eller företagsenheter läggs ner eller flyttas utifrån ett kortsiktigt tänkande är det högst rimligt att hävda behovet av en lagstiftning som ger de anställda ökade möjligheter att förvärva ett företag eller en företagsenhet, som ges beslut om nedläggning eller flytt, och driva verksamheten vidare genom löntagarägande. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

Staten skall i ett övergångsskede stödja sådana lösningar genom lånegarantier och andra stödjande åtgärder. Även i övrigt är det önskvärt med åtgärder som möjliggör och stimulerar ett ökat löntagarägande i företag och löntagarägda företag. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

Möjliggör uppbyggande av lokala och regionala fonder och använd pensionsfonderna för inflytande och makt

Det är viktigt att möjliggöra och stimulera tillkomsten av lokala och regionala fonder, som kan bistå med nödvändigt riskkapital för att skapa tillväxt i hela landet, skapa långsiktighet i ägandet, utveckla produktionen och skapa efterfrågan på arbetskraft. Här kan t.ex. de s.k. Kanada-fonderna studeras närmare. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

Fel! Okänt namn på

De redan befintliga pensionsfonder som löntagarna äger gemensamt skall användas i syfte att långsiktigt utveckla produktionen, skapa jobb och en hållbar utveckling. Dessa fonder skall också ges förutsättningar att kunna ge sina ägare makt och inflytande som motsvarar deras ägarandel i de företag där fonderna äger aktier. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

Pågående arbete

Utifrån skrivningar i det s.k. 121-punktsprogrammet mellan s, v och mp har äntligen ett arbete påbörjats vad gäller att klargöra de anställdas rättigheter och företagens skyldigheter vid nedläggning av produktion, hur de anställdas övertagande av hotad produktion skall underlättas osv. Vid tidigare behandling av dessa frågor i riksdagen har berörda utskott haft positiva skrivningar i ämnet sett från löntagarnas perspektiv, men det är verkligen hög tid att växla upp tempot i arbetet och gå från ord till handling.

Stockholm den 2 oktober 2005

Peter Pedersen (v)